

MAŽŲ IR VIDUTINIO DYDŽIO ĮMONIŲ (MVI) (YPAČ MAŽŲ IR MIKRO ĮMONIŲ)¹ VERTINIMO VADOVAS APLINKOSAUGOS VERTINTOJAMS.

---

¹ - Europos Sąjungoje (ES) mažos ir vidutinio dydžio įmonės (MVI) yra tos, kurios atitinka tris iš keturių MVI kriterijų:

- mikro įmonė - tai įmonė, kurioje dirba ne daugiau 10 darbuotojų;
- maža įmonė - tai įmonė, kurioje dirba iki 50 darbuotojų, kurios metinė apyvarta neviršija 7 mln. eurų arba metinis balansas sudaro iki 5 mln. eurų ir jei vienai įmonei ar įmonių grupei priklauso ne daugiau kaip 25 proc. jos kapitalo arba balsavimo teisę suteikiančių akcijų;
- vidutinė įmonė - tai įmonė, kurioje dirba iki 250 darbuotojų, kurios metinė apyvarta neviršija 40 mln. eurų arba metinis balansas sudaro ne daugiau kaip 27 mln. eurų ir jei vienai įmonei ar įmonių grupei, neatitinkančiai MVI keliamų reikalavimų, priklauso ne daugiau kaip 25 proc. jos kapitalo arba balsavimo teisę suteikiančių akcijų (vert.past.)

ĮVADAS

Mažoms ir vidutinio dydžio įmonėms yra gana sudėtinga įgyvendinti tokias vadybos sistemas kaip ISO 9001, ISO 14001 ir EMAS. Šios sistemos yra laikomos per daug biurokратиškoms ir reikalaujančioms didelių laiko sąnaudų. Problema yra ne šių vadybos sistemų reikalavimų supratimas, bet fizinių ir finansinių išteklių šioms sistemoms įdiegti ir palaikyti pritraukimas. Ypač daug sunkumų sukelia tradiciškai išgalėjusi praktika remtis kontroliniais dokumentais kaip vienintele priemone, įrodančia, kad vadybos sistemos veikia pagal nustatytas taisykles ir standartus. Toks sistemų palaikymo ir kontrolės būdas reikalauja daug laiko sąnaudų ir dažnai prieštarauja mažose įmonėse nusistovėjusiai tvarkai.

Smulkios įmonės pasižymi tuo, kad jų atskaitomybė yra supaprastinta, kiekvienas darbuotojas atlieka po keletą funkcijų, mokymas vyksta darbo vietoje ir darbo metu, o organizacija yra pajėgi greitai prisitaikyti prie kintančių sąlygų. Aplinkosaugos vertintojo užduotis yra nustatyti tokios organizacijos stipriąsias ir silpnąsias puses ir vertinimą atlikti taip, kad mažoms organizacijoms nebūtų užkraunama nereikalinga našta. Šis vadovas yra skirtas mažoms įmonėms, o kai kuriais atvejais rekomendacijos taikytinos tik mikro įmonėms. Remdamasis savo patirtimi, aplinkosaugos vertintojas turi pats nuspręsti dėl šio vadovo nuostatų taikymo vertinamai organizacijai tinkamumo, atsižvelgdamas į jai prieinamus išteklius.

2. DOKUMENTACIJA

Vadybos sistemos dokumentacijos tikslas yra užtikrinti, kad organizacija galėtų nuosekliai vykdyti savo operacijas jai priimtinu būdu, todėl, siekiant visų operacijų nuoseklumo, nepriklausomai nuo jų vykdytojo, gali būti naudojamos rašytinės procedūros. Dokumentacija yra taip pat naudojama pateikiant įrodymus, kad tam tikros operacijos ar procedūros yra atliekamos teisingai pvz., monitoringo duomenys parodo atitikimą teisės aktų reikalavimams.

Atlikdami MVĮ vertinimą, aplinkosaugos vertintojai turi nepamiršti, kad:

- NE VISOS PROCEDŪROS TURI BŪTI PAGRĮSTOS DOKUMENTAIS

Mažose organizacijose dažnai vadovaujamosi žodinėmis instrukcijomis, o apmokymas vyksta darbo vietoje ir darbo metu. Aplinkosaugos vertintojo tikslas yra įsitikinti, kad ši tvarka veikia.

Pavyzdys: Teritorijoje gali būti nustatyta tam tikra atliekų rūšiavimo tvarka. Vertintojas turi patikrinti:

- Ar operatorius supranta savo veiksmus
- Ar atliekos tikrai yra rūšiuojamos

- PROCEDŪROS TURI BŪTI PROPORCINGOS

Vertinant procedūrų tinkamumą, turi būti atsižvelgiama į operacijų apimtį ir sudėtingumą, susijusio poveikio aplinkai pobūdį ir operatoriaus kompetenciją. Geriausiai tinka paprastos struktūrinės schemos, piktogramos, skelbimai ir matricos.

3. DOKUMENTŲ KONTROLĖ

Dokumentų kontrole siekiama užtikrinti, kad atitinkamus dokumentus turėtų tie, kuriems jų reikia. Paprasčiausiu atveju pakanka sudaryti dokumentų ir asmenų, kurie privalo juos turėti, sąrašą. Tikrinant, ar tokia sistema veikia, tiesiog reikėtų įsitikinti, ar nurodyti asmenys tikrai turi jiems priskirtus dokumentus.

Pavyzdys

Darbuotojai	Pirkimai	Ataskaitų rengimas	Duomenų rinkimas	Teršalų monitoringas	Pasirengimas kelionėms
	1 redakcija	2 redakcija	1 redakcija	2 redakcija	3 redakcija
1 darbuotojas				×	×
2 darbuotojas	×				
3 darbuotojas			×		
4 darbuotojas		×			
5 darbuotojas					×

Tikrindamas, ar veikia nustatyta tvarka, aplinkosaugos vertintojas turi įsitikinti, kad, pvz., 3 darbuotojas turi ir naudoja pirmą duomenų rinkimo tvarkos redakciją.

4. ĮRODYMAI

Visais atvejais aplinkosaugos vertintojas turi ieškoti objektyvių įrodymų, kad sistema veikia, pernelyg neįsiveldamas į dokumentacijos tikrinimą, todėl mažose organizacijose procedūrų efektyvumą dažnai yra lengviau patikrinti remiantis pasiektais rezultatais

- TEMPERATŪROS KONTROLĖ

Aplinkosaugos vertintojui nereikia tikrinti rašytinių procedūrų, siekiant įsitikinti, kad yra atliekama temperatūros kontrolė, jeigu yra pateikti visi duomenys ir jei duomenų registras rodo, kad temperatūros svyravimai neviršija leistinų ribų. Aplinkosaugos vertintojas taip pat turi įsitikinti, kad už šį procesą atsakingas darbuotojas gerai supranta jo esmę. Tuo atveju, jeigu registruojami duomenys rodo, kad nėra laikomasi kontrolės reikalavimų, organizacija aplinkosaugos vertintojui turi padenstruoti, kokių imtasi koregavimo veiksmų.

- PERDIRBIMAS

Organizacija, kuri laikosi popieriaus perdirbimo politikos, turės parodyti, kad tam yra sudarytos reikiamos sąlygos (atskiros šiukšliadėžės ir pan.) ir kad darbuotojai žino, kaip jomis naudotis. Popieriaus perdirbimo politikos efektyvumą gali parodyti atitinkamos etiketės ant iš antrinių žaliavų pagaminto popieriaus pakuočių.

5. ATASKAITOS

EMAS reikalavimas dėl ataskaitos prieinamumo visuomenei neturėtų būti suprantamas kaip prievolė pateikti ant brangaus popieriaus atspausdintą ataskaitą. Šiuo reikalavimo tikslas yra užtikrinti, kad suinteresuotos šalys būtų informuotos apie organizacijos aplinkosaugos veiksmingumą. Mažų organizacijų atveju, dauguma interesų grupių paprastai yra išikūrusios organizacijos kaimynystėje, ir organizacija gali joms pateikti tiesiog ataskaitos kopijas. EMAS neturi būti suvokiama kaip nereikalinga našta mažoms organizacijoms.

6. AUDITAS IR ANALIZĖ

Daugumoje mažų įmonių galima rasti pakankamai nepriklausomą asmenį, galinti vykdyti auditoriaus funkcijas, tačiau labai mažose organizacijose (mikro įmonėse) tai gali būti ir neįmanoma. Tam, kad auditui atlikti įmonei nereikėtų samdyti kitos įmonės, aplinkosaugos vertintojui galėtų būti priimtinos kelios alternatyvos:

- auditą galėtų atlikti vietos prekybos/ amatų rūmai, MVI asociacijos ar kitos panašios organizacijos;
- auditui atlikti savo ištekliais ir žiniomis galėtų dalintis dvi ar daugiau toje pačioje vietovėje esančios mikro įmonės;
- taupant laiką ir išteklius, audito ir vadybos analizė galėtų būti apjungta į vieną užduotį.